

Språkvariation

Det finns många faktorer som påverkar vårt språk. Var våra föräldrar kommer ifrån, var vi har växt upp, vilka vi umgås med, vilka förebilder vi har... Studier av detta kallas för **språksociologi**. Du ska nu få göra din egen språksociologiska studie. Det är en kvalitativ studie som består av två djupintervjuer samt en introspektiv studie av ditt eget språk.

Genomförande

Intervjua två personer ur två olika äldre generationer. Det kan vara en förälder och en mor-/farförälder, men det går också bra med personer du inte är släkt med. (Du behöver inte gå långt för att finna personer ur olika generationer, bara bland de anställda här på skolan finns en spännvidd mellan de som är i trettioårsåldern och de som är över både sextio och sjuttio.) Det spelar inte heller någon roll om personen har svenska som modersmål eller ej. Genom intervjun ska du försöka **studera och analysera personens språk och vad som har format det.** Du kan med fördel spela in intervjun (om det är okej för den du intervjuar), för att kunna gå tillbaka och lyssna igen. **Samma sak ska du göra med dig själv.** Tanken är sedan att du ska **analysera och jämföra de likheter och skillnader som finns mellan er.**

De svar du får från dina intervjuer ska du använda för **att göra varsitt "porträtt" av de personer du har intervjuat.** Formulera dig alltså inte fråga – svar, utan istället så här:

"Pelle är 70 år gammal. Han föddes i Vimmerby i Småland, men flyttade som tioåring till Karlstad i Värmland. Värmländskan är den dialekt som har präglat hans tal mest. När Pelle var i tonåren använde han och hans kompisar många slanguttryck, t.ex. ..."

Du ska också göra ett likadant porträtt av dig själv. Efter dessa tre porträtt ska du sedan **presentera en analyserande del, där du jämför likheter och skillnader mellan er.** I den analyserande delen ska du också få med **ett resonemang om**

- Hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation.
- Hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet.
- Attityder till språklig variation.

Du ska använda **minst två källor i din analys, varav minst en ska vara skriftlig.**

Redovisning

Alternativ 1: Skriftlig redovisning. Omfång: 2-4 sidor (1,5 radavstånd).

Alternativ 2: Muntlig redovisning (med PowerPoint). Omfång: 10 – 15 min.

Vi ska jobba med uppgiften efter jul, och intervjuerna ska vara klara senast v. 3. Deadline sätter vi tillsammans efter jul.

Saker som kan vara bra att fråga dina intervjuobjekt:

- Vilka platser personen har bott på. Vilka språk/dialekter talas där?
- Hur familjebakgrunden ser ut. Hur har den påverkat?
- Vilka yrken personen har haft. Finns det särskilda fackuttryck?
- Hur personens skolgång såg ut. Hur bemöttes språket där?
- Hur det pratades med kompisar när personen växte upp. Vilka slanguttryck användes?
- Pratar personen medvetet annorlunda i olika situationer?

De exakta frågorna får du formulera själv. Fundera ut dina frågor i förväg och skriv ner dem; var noga förberedd inför dina intervjuer. Vid en intervju gäller det också att vara beredd på att ställa följdfrågor och andra intressanta frågor man kommer på i stunden.

Ordlista

Dialekt är språkbruk som är typiskt inom ett visst geografiskt område.

Sociolekt är språkbruk som är typiskt inom en viss social grupp, eller mer generellt språkbruk som är typiskt inom en viss grupp, men som inte är en dialekt.

Kronolekt är språkbruk som är typiskt för en viss åldersgrupp. Det är vanligast att lyfta fram ungdomsspråk.

Sexolekt är skillnader i språk beroende på talarens kön.

Idiolekt är en individs sätt att uttrycka sig.

Fackspråk är språk som pratas inom olika yrkes- eller intressegrupper.

Slang kallas det när man förvränger ord för att känna tillhörighet med sitt gäng, eller för att skilja ut sig från någon annan grupp. Ofta blir slangorden allmänt kända. Vissa blir helt accepterade, men oftast är de modeord som försvinner väldigt fort, i takt med att barn blir ungdomar, eller ungdomar blir vuxna etc.

Fult språk handlar mest om svordomar. Förr var de religiösa svordomarna de värsta, exempelvis *helvete*, *jävlar* och *fan*. De har dock tappat lite av sin styrka, de chockerar inte längre lika mycket. Fult språk kan också vara förstärkningsord som *skitbra* eller *asball*.

Undervisningen i kursen ska behandla följande centrala innehåll:

- Grundläggande språkliga begrepp som behövs för att på ett metodiskt och strukturerat sätt tala om och analysera språk och språklig variation samt diskutera språkriktighetsfrågor.
- Dialekter och språklig variation i talat och skrivet språk som hänger samman med till exempel ålder, kön och social bakgrund. Skillnader mellan formellt och informellt språkbruk samt attityder till olika former av språklig variation.

E	C	A
<p>Eleven kan göra enkla reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation.</p> <p>Eleven kan ge exempel på hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet.</p> <p>Eleven resonerar översiktligt om attityder till någon form av språklig variation.</p>	<p>Eleven kan göra välgrundade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation.</p> <p>Eleven kan ge exempel på och diskutera hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet.</p> <p>Eleven resonerar översiktligt, utifrån några olika perspektiv, om attityder till några olika former av språklig variation.</p>	<p>Eleven kan göra välgrundade och nyanserade reflektioner över hur språklig variation hänger samman med talare och kommunikationssituation.</p> <p>Eleven kan ge exempel på och nyanserat diskutera hur språk och språkbruk kan markera avstånd och samhörighet.</p> <p>Eleven resonerar utförligt, utifrån flera olika perspektiv, om attityder till flera olika former av språklig variation.</p>

Exempel på hur slutprodukten kan se ut (i skriftlig form):

RUBRIK

Inledning

Jag har gjort en studie av... i syfte att... BLABLABLA

Pelle Persson

Pelle Persson är född 19XX och uppvuxen i.... Under sin uppväxt talade han... Det möttes av en negativ attityd... BLABLABLA

Stina Stinasdotter

Stina Stinasdotter är född 19XX och uppvuxen i... Det som har präglat hennes språk mest är... Hon har alltid känt... BLABLABLA

Sven Svensson

Själv är jag född 20XX och uppvuxen... När jag umgås med mina kompisar.... BLABLABLA

Analys

Vi är alla tre uppvuxna i... Dock så har vi väldigt olika sätt att tala på grund av... Man kan se en återkommande trend i att språkvarianten XX bemöts på sätt si och så... Precis som språkforskaren Ulla-Britt Kotsinas skriver i sin artikel "XXX XXX" (tidning datum) så finns det en negativ attityd mot... Det skapar dock en stark sammanhållning i gruppen... BLABLABLA

Ni ska öva er på att väva in källhänvisningarna i texten och ska således inte ha en separat referenslista denna gång.